

Крім викладеного, враховуючи реальну небезпеку такої зброї, важливим є питання контролю за обігом, використанням та зберіганням цього виду зброї і патронів до неї, для чого можливо запропонувати для реалізаторів та власників: ввести облік продажу-придбання та простої реєстрації цієї зброї (лише паспортні дані та модель і номер зброї, без оформлення будь-яких дозволів), визначення та застосування санкцій за неправильне використання, зберігання і внесення змін у конструкцію цього виду зброї і патронів до неї, а також для виробників: встановлення додаткових вимог до конструкції цієї зброї, направлених на послаблення конструкції, наприклад, виготовлення барабанів з менш міцних матеріалів, зменшення зовнішньої товщини стінок камор барабанів, зменшення довжини барабану до довжини штатних патронів, збільшення діаметру камор барабану в передній частині тощо.

Список бібліографічних посилань: 1. Гамов Д. Ю. Методика встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності для стрільби (проведення пострілів) / ДНДЕКЦ МВС України ; ДЕЗП Мін'юсту України. Київ, 2012. 34 с. 2. Методика криміналістичного дослідження газових пістолетів та револьверів / ДНДЕКЦ МВС України ; ДЕЗП Мін'юсту України. Київ, 2000. 10 с.

Одержано 12.10.2019

УДК 343.982.358:683.33

Денис Сергійович МІЛЛЕР,

*старший судовий експерт відділу трасологічних досліджень
лабораторії криміналістичних видів досліджень
Дніпропетровського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України*

ВИЗНАЧЕННЯ СПРАВНОСТІ (ПРАЦЕЗДАТНОСТІ) ЗАМКІВ

У криміналістиці, питання справності (працездатності) замків виникають у багатьох випадках при їх дослідженні. Розглянемо три найбільш поширені визначення справності замку, викладені у наукових працях.

Розпочнемо з визначення, викладеного авторським колективом у складі В. Е. Бергер, Г. В. Прохоров-Лукин, Н. П. Молибога [1, с. 59], які у своїх працях надають наступне визначення – «під справністю промислових виробів (у тому числі замків) прийнято розуміти відповідність технічних характеристик усіх деталей і механізмів конкретного об'єкту вимогам ДСТУ, ТУ, які відносяться до

визначеного виду та моделі для забезпечення його надійного функціонування в різних умовах експлуатації». Слід зазначити, що вказане визначення, містить цілий ряд недоліків: у наші часи відповідність ДСТУ, ТУ, майже не контролюється, отримати доступ до відповідної технічної документації, експерту практично неможливо і т. п.

Друга, вже більш сучасна та досить розповсюджена точка зору на визначення справності замку, викладена авторами И. В. Кантор, В. А. Ярмак, Н. Ю Жигалов., П. П. Смольяков [2, с. 182], де поняття «справність» характеризує той стан замку, при якому його відмикання та замикавання забезпечується штатним ключем у повній відповідності з конструкцією. Автори також перераховують ряд необхідних для цього умов: цілісність корпусу і відсутність у ньому отворів та зазорів, які дозволяють впливати на засув, минаючи шпарину для ключа; наявність у замку усіх деталей запірного механізму; відсутність їх несправностей, деформацій, правильна їх взаємодія; надійна фіксація засуву замку у зачиненому його положенні. Вказана точка зору також викладена і у Методиці трасологічного дослідження замків [3, с. 13–14], де зазначено, що замок може бути визнаний справним у разі одночасної наявності наступних умов: вільно відмикається і замикається, тобто відповідні його деталі рухливі і механізм забезпечує їх переміщення, пов'язане з відмиканням і замиканням; не має дефектів, які б негативно впливали на надійність його роботи, що передбачена конструкцією механізму». Вказана точка зору, більш відповідає сучасному стану речей, однак вона має суттєвий недолік – виходячи з визначення, вирішити питання про справність замку, у разі відсутності штатного ключа до вказаного замку (чи іншого ключа, що відмикає замок), неможливо. Але ключ не являється деталлю замку, а є скоріше штатним носієм коду, тому його фактична наявність чи відсутність, не може об'єктивно впливати на стан замку.

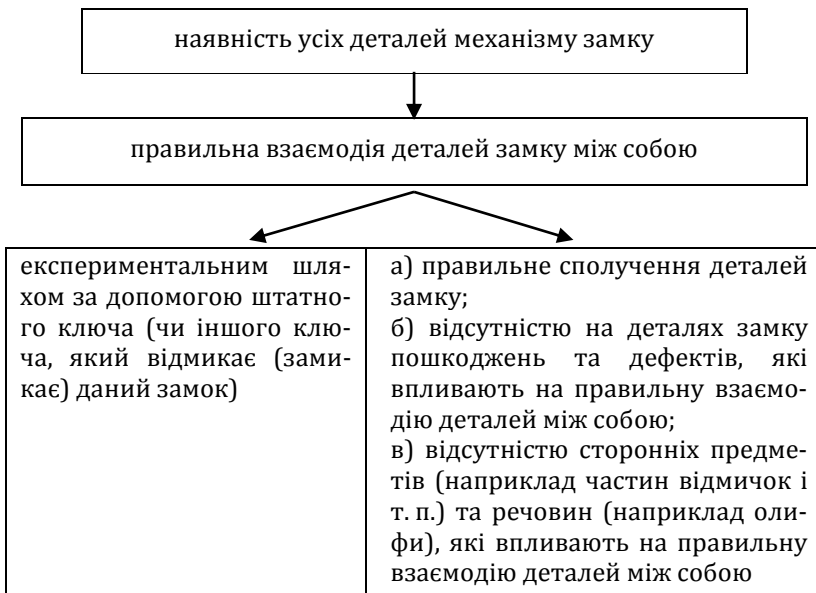
Третя точка зору викладена у підручнику «Трасология и трасологическая экспертиза» (А. Г. Сухарев, А. В. Калякин., А. Г. Егоров, А. И. Головченко) [4, с. 195] – під справністю замку розуміється такий його стан, при якому його експлуатація можлива у відповідності із заявленими заводом виробником характеристиками: наявність усіх необхідних деталей механізму таємності, фіксуючого пристрою та їх правильне функціонування, причому для визначення справності замку допускається проведення експериментального впливу на механізм замку за допомогою штатного ключа.

То чому ж при визначенні справності замку, акцентується увага на наявності ключа? Річ у тім, що безвідмовне переміщення ригелю

замку та надійна його фіксація у положенні «зачинено», в результаті експертного експерименту з ключем, є свідченням правильної взаємодії деталей замку між собою. Однак, у деякій криміналістичній літературі [5, с. 149–150; 6, с. 182–183], зазначені і інші способи встановлення наявності чи відсутності такої вимоги до справності замку як «правильність взаємодії деталей замку між собою». Так, при дослідженні замків простих конструкцій (безсувальдних замків, сувальдних замків загального призначення і т. п.) можуть бути використані такі способи як: перевірка взаємодії деталей замку від руки; застосування підібраного ключа; виготовлення дослідного зразку ключа.

Системним аналізом та узагальненням перерахованих точок зору, на вирішення питання про справність замку та проблемних моментів, що виникають при вирішенні вказаного питання у експертній практиці, розроблено ряд пропозицій щодо уніфікованого підходу у вирішенні даного питання.

**Замок може бути визнаний справним у разі одночасної
наявності наступних умов:**

Викладення умов справності замку саме у такій редакції обумовлене тим, що необхідність проведення експертного експерименту зі штатним ключем, для встановлення правильності взаємодії

деталей замку між собою, винесене за межі обов'язкового, а вирішення доцільності вказаного експерименту покладено виключно на судового експерта, виходячи з умов дослідження.

Такі випадки трапляються, наприклад, при одночасно поставлених запитаннях про факт відмикання замку з циліндровим штифтовим механізмом, наявності на його поверхнях слідів дії стороннім предметом та про справність замку. Повне розбирання циліндрового механізму замку, що супроводжується розпилюванням циліндрів (необхідна умова для дослідження внутрішніх поверхонь), унеможлиблює подальше проведення експериментів з ключем, а першочергове проведення вказаного експерименту, без дослідження внутрішніх поверхонь циліндрів, може призвести до втрати слідової інформації. Тож, у випадку одночасного вирішення зазначених питань, проведення експериментів з ключем, до дослідження всіх поверхонь (у тому числі поверхонь каналів для ключа циліндрів) замку, є неприпустимим.

Порушення перерахованих вище умов (наявність всіх деталей замку та правильна їх взаємодія), однієї або всіх, є достатнім для висновку про несправність наданого на дослідження замку. При відсутності ключових деталей чи вузлів замку, значних поломок та дефектів його деталей, наявності сторонніх предметів чи речовин, які виключають взаємодію деталей замикаючого механізму, формується висновок про несправність наданого на дослідження замку (обов'язково вказується причина несправності) та неможливість експлуатації його за прямим призначенням. Однак, необхідно додати, що несправний замок може бути придатний до експлуатації (працездатний). Отже, при виявленні в досліджуваному замку дефектів, які не перешкоджають подальшій його експлуатації, формується висновок про несправність наданого на дослідження замку (де також обов'язково вказується причина несправності), однак зазначається про можливість подальшої його експлуатації за прямим призначенням (можливе формулювання висновку «замок надійшов на дослідження у несправному, але працездатному стані, тобто даний замок можливо використовувати для замикавання»).

Підсумовуючи, слід зазначити, що велика кількість проблемних та суперечливих моментів, у сучасній криміналістичній науці, ще не висвітлені та неврегульовані, тож сподіваємось, що викладені матеріали допоможуть у практичній діяльності судових експертів.

Список бібліографічних посилань: 1. Методика трасологічного дослідження замків. Експертна спеціальність 4.2 «Дослідження

знарядь. Агрегатів, інструментів і залишених ними слідів, ідентифікація цілого за частинами» / уклад.: А. М. Коструб, О. В. Грищенко, Д. Є. Щербина та ін. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2015. 40 с. **2.** Трасологическое исследование механических замков : метод. пособие / В. Е. Бергер, Г. В. Прохоров-Лукин, Н. П. Молибога и др. Киев : РИО МВД Украины, 1998. 147 с. **3.** Трасология и трасологическая экспертиза : учеб. / И. В. Кантор (отв. ред.), В. А. Ярмак, Н. Ю. Жигалов, П. П. Смольяков (отв. секретарь). М. : ИМЦ ГУК МВД России, 2002. 269 с. **4.** Сухарев А. Г., Колякин А. В., Егоров А. Г., Головченко А. И. Трасология и трасологическая экспертиза : учеб. Саратов : Сарат. юрид. ин-т МВД России, 2010. 195 с. **5.** Кофанов А. В., Волошин О. Г., Літвінова О. В. Трасологічні дослідження : курс лекцій. Київ : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 304 с. **6.** Криминалистическая экспертиза : курс лекций. Вып. 1 : Трасологическая экспертиза / под общ. ред. Б. М. Смагоринского. Волгоград : ВЮИ МВД России, 1996. 300 с.

Одержано 12.10.2019

УДК 343.98

Тетяна Анатолівна ОРЛОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри криміналістики та судової

експертології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

<https://orcid.org/0000-0002-7635-1160>

ПРОЯВИ КСЕНОФОБІЇ ЯК МОТИВУ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ

Прояви агресії та нетерпимого ставлення окремих осіб до представників суспільства, які відрізняються за кольором шкіри, формою очей, національністю, релігійними переконаннями, сексуальною орієнтацією тощо є соціальною і політичною проблемою майже кожної країни. Для України останнього часу ця проблема постає особливо гостро.

В сучасному суспільстві прояви нетерпимості до людей, які відрізняються за кольором шкіри, формою очей, національністю, релігійними переконаннями тощо характеризуються доволі ємким загальним терміном – «ксенофобія». Розуміння даного терміну знаходиться на стику психології, політології, соціології та кримінального права. Походження слова ксенофобія має грецьке коріння: «xenos» від грецького – чужий, сторонній, і «phobos» – прояв нав'язливого страху, ненависті, ворожості, злості.